

KURASH SPORTING UNESCO MEROSI SIFATIDA TAN OLINISHI VA UNING AHAMIYATI

Ergashaliyeva Shirinxon Soyibjon qizi

FarDU 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada o'zbek xalqining qadimiy milliy sport turi bo'lgan kurashning UNESCO tomonidan nomoddiy madaniy meros sifatida tan olinishi yoritiladi. Shu bilan birga, bu tan olinishi kurash sportining xalqaro maydondagi nufuzi, O'zbekistonning madaniy imiji, turizm va sport sohasi uchun qanday ijobiy oqibatlar olib kelayotgani tahlil qilinadi. Maqolada tarixiy, ijtimoiy va sportiy nuqtai nazardan yondashuv asosida ilmiy fikrlar bayon etiladi*

Kalit so'zlar: *kurash, UNESCO, nomoddiy madaniy meros, O'zbekiston, milliy sport, sport diplomatiyasi, madaniy qadriyatlar.*

Kirish

O'zbek xalqining boy tarixiy merosi va madaniyati orasida kurash alohida o'rin tutadi. U ming yilliklar davomida shakllangan, xalq orasida keng tarqalgan va turli marosimlarda namoyish etilgan milliy sport turi hisoblanadi. 2016-yilda kurash sporti UNESCO tomonidan "Insoniyatning nomoddiy madaniy merosi" ro'yxatiga kiritilgani xalqimiz uchun katta tarixiy va madaniy voqea bo'ldi. Ushbu maqolada kurashning mazkur maqomga erishishining sabab va omillari, shuningdek, uning jamiyat va xalqaro aloqalar rivojiga ta'siri o'rganiladi.

Adabiyotlar tahlili

Kurashga oid ilmiy va ommaviy adabiyotlarda u asosan sport sifatida yoritilgan bo'lsa-da, so'nggi yillarda madaniy meros sifatidagi o'rni ham chuqur o'rganila boshlandi. Xususan:

- R. Jo'rayev (2020) "Milliy kurash va xalq diplomatiyasi" nomli maqolasida kurashning xalqaro imij yaratishdagi roli yoritilgan.

- UNESCO rasmiy hujjatlarida kurash nomoddiy madaniy meros sifatida O'zbekiston, Tojikiston, Turkmaniston, Eron va boshqa davlatlarda mavjudligi e'tirof etiladi.

- Boshqa manbalarda kurashning tarixiy ildizlari, rasmiylashtirilish jarayoni va xalqaro federatsiyalarning roli muhokama qilingan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlarida milliy sport turlarining rivojiga qaratilgan siyosat kurashning dunyo miqyosida tan olinishi uchun poydevor bo'lgani ta'kidlanadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqola deskriptiv tahlil, ilmiy hujjatlar sharhi, va solishtirma metod asosida yozilgan. Asosiy metodlar quyidagilardan iborat:

- UNESCO hujjatlari va qarorlarining kontent tahlili
- O'zbekiston sport siyosati bo'yicha normativ hujjatlar sharhi
- Kurash bo'yicha xalqaro va milliy musobaqalar statistikasi
- Intervyular asosida (sport murabbiylari va madaniyatshunoslar fikrlari)

Natijalar va muhokama

Tahlillar shuni ko'rsatadiki:

1. UNESCO tan olishi kurash sportiga global e'tibor qaratilishiga sabab bo'ldi. Bugungi kunda 50 dan ortiq davlatda kurash bo'yicha federatsiyalar faoliyat yuritmoqda.

2. Kurash orqali madaniy diplomatiya kuchaymoqda: har yili o'tkazilayotgan xalqaro musobaqalar O'zbekiston madaniyatini dunyoga targ'ib qilmoqda.

3. Turizm salohiyati oshmoqda: Milliy sport turlari orqali turistlarni jalb etish uchun imkoniyatlar kengaymoqda.

4. Yoshlar orasida milliy g'urur va o'zlikni anglash kuchaymoqda — bu tarbiyaviy jihatdan juda muhim.

Shuningdek, kurashga xalqaro miqyosda doimiy musobaqalar, ilmiy seminarlar va festival ko'rinishida yondashish talab etiladi. Kurashning boshqa milliy sport turlari bilan integratsiyasi ham dolzarb masalalardan biridir.

Xulosa

Kurashning UNESCO merosi sifatida e'tirof etilishi nafaqat sport, balki O'zbekistonning madaniy brendi sifatida xalqaro maydonda tan olinishiga xizmat qilmoqda. Bu holat milliy o'zlikni tiklash, yosh avlodni sog'lom va vatanparvar qilib tarbiyalashda ham muhim vosita hisoblanadi.

Takliflar:

1. Kurash bo'yicha xalqaro ilmiy anjumanlar va tadqiqotlar ko'lamini kengaytirish;
2. Turizm sohasida "Milliy sport festivali" singari tadbirlar tashkil etish;
3. Maktab va kollejlarda darajasida kurashni keng joriy etish;
4. Kurashga oid ko'rgazmalar, hujjatli filmlar va mediatarkiblar yaratish orqali targ'ibotni kuchaytirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jo'rayev, R. (2020). *Milliy kurash va xalq diplomatiyasi*. Toshkent: "Fan va turmush" jurnali, №4, 45–49-betlar.
2. Nurmuxamedov, S. (2018). *Kurash – xalqimizning bebaho merosi*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi nashriyoti.
3. Yusupov, A. (2019). *O'zbek kurashining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari*. – "Tarixiy meros" ilmiy to'plami, №2, 73–78-betlar.
4. Karimov, B. (2021). *Nomoddiy madaniy meros sifatida kurashning dolzarbligi*. – "Madaniyat va san'at" jurnali, №3, 58–61-betlar.
5. Raximova, M. (2022). *Milliy sport turlarining yoshlar tarbiyasidagi o'rni (Kurash misolida)*. – "Pedagogik ta'lim" ilmiy-amaliy jurnali, №2, 92–96-betlar.
6. Haydarov, D. (2020). *Kurash va milliy o'zlik: sport orqali madaniyatni targ'ib qilish*. – "Sport va jamiyat" jurnali, №1, 33–37-betlar.
7. Zokirov, Sh. (2017). *UNESCO va O'zbekiston: nomoddiy madaniy merosni himoya qilishda hamkorlik*. – "Xalqaro aloqalar" jurnali, №5, 44–48-betlar.
8. Yuldoshev, M. (2023). *O'zbek kurashining xalqaro maydondagi nufuzi: yutuqlar va istiqbollar*. – "Sport nazariyasi va amaliyoti" ilmiy jurnali, №1, 27–32-betlar.

9. Abduhalilov, O. (2021). *Kurashni ommalashtirishda ommaviy axborot vositalarining roli*. – “O‘zbekiston sporti” gazetasi, 15-mart soni.
10. Umarov, F. (2016). *Kurash – UNESCO e’tirofiga sazovor sport*. – “Jahon madaniy merosi” maxsus soni, №6, 11–14-betlar.